

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарында тәуекелдерді басқару жүйелері болуына қойылатын талаптарды белгілеу туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының 2007 жылғы 30 сәуірдегі N 130 Қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2007 жылғы 8 маусымда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 4712 болып енгізілді. Күші жойылды - ҚР Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының 2010 жылғы 1 ақпандағы N 4 Қаулысымен

Күші жойылды - ҚР Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының 2010.02.01 N 4 (2010.09.01 бастап күшіне енеді) Қаулысымен.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне миноритарлық инвесторлардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 19 ақпандағы Заңын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігінің (бұдан әрі - Агенттік) Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ** :

1. Осы қаулыда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) бэк-тестинг - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметі бойынша тарихи деректерді пайдалана және есептелген нәтижелерді көрсетілген қызметтің ағымдағы (нақты) нәтижелерімен салыстыра отырып тәуекелдерді өлшеу рәсімдерінің тиімділігін тексеру әдісі;

2) инвестициялық тәуекелдер - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестицияларын басқаруына тікелей немесе жанама әсер ететін әр түрлі тәуекелдер түрлері. Олар сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестицияларын орындауға, қайтаруға, өтімділігі мен құрылымына жатады және оларға мыналар кіреді:

валюталық тәуекел - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы өз қызметін жүзеге асырған кезде шетел валюталары бағамдарының өзгеруімен байланысты

шығыстардың (шығындардың) пайда болу тәуекелі;

кредиттік тәуекел - дебиторлардың тұрлаусыздығы, сондай-ақ облигацияларды шығаратын компаниялардың (инвестициялық портфельде), әріптестердің (қайта сақтандыру) және делдалдардың кредиттік рейтингтерінің өзгеруі нәтижесінде болатын қаржылық шығындар тәуекелі;

пайыздық тәуекел - сыйақы ставкаларының қолайсыз өзгеруі салдарынан болған шығыстардың (шығындардың) пайда болу тәуекелі;

рыноктық тәуекел - қаржы рыноктарының қолайсыз қозғалысымен байланысты шығындардың болу мүмкіндігі;

өтімділікті жоғалту тәуекелі - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы активтерінің өз міндеттемелерін өтеу үшін ақша қаражатына тез айнала алмауымен байланысты тәуекел;

баға тәуекелі - қаржы құралдарының нарықтық құнына әсер ететін, қаржы рыноктарындағы жағдай өзгерген жағдайда туындайтын қаржы құралдары портфелі құнының өзгеруі салдарынан болатын шығыстардың пайда болу тәуекелі;

3) қаржы құралдары - сақтандыру активтерін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес инвестициялауға рұқсат етілген қаржы рыногының құралдары;

4) саясат - тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастырумен байланысты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің мына не өзге бағыттарын реттейтін белгіленген ішкі ережелер мен рәсімдер. Саясат жеке құжат түрінде не сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жай-күйінің өзге ішкі құжаттарының бір бөлігі түрінде ұсынылуы мүмкін;

5) стресс-тестинг - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жай-күйіне төтенше, бірақ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметіне әсер етуі мүмкін ықтимал оқиғалардың нақты әсер етуін өлшеу әдісі;

6) тәуекелдерді басқару жүйесі - төрт негізгі элементтер: тәуекелді бағалау, тәуекелді өлшеу, тәуекелді қадағалау және тәуекелдің мониторингі кіретін

п р о ц е с с ;

7) техникалық емес тәуекелдер - сақтандыру қызметіне қатысты емес барлық тәуекелдер, оған мыналар жатады:

операциялық тәуекел - ішкі процестерді жүзеге асыру, ақпараттық жүйелер мен технологиялардың қызмет етуі барысында, қызметкерлер тарапынан жіберілген кемшіліктер мен қателер нәтижесінде, сондай-ақ сырттағы оқиғалардың салдарынан болған шығындардың пайда болу тәуекелі;

бедел тәуекелі - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына теріс қоғамдық пікірдің немесе оған деген сенімнің төмендеуі салдарынан болған шығыстардың (шығындардың) пайда болу тәуекелі;

топ тәуекелі - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының банктік немесе өзге топтың құрамына қатысуы нәтижесінде туындайтын тәуекел;

жүйелік тәуекел - бір немесе бірнеше қаржы ұйымдарының банкрот болуынан сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының беделіне, маркетингіне және қаржылық жай-күйіне теріс әсер ету тәуекелі;

8) техникалық тәуекелдер - сақтандыру (қайта сақтандыру) процесінде тікелей қабылданатын тәуекелдер, оларға мыналар жатады:

апатты тәуекел - елеулі көлемді бір оқиға әдеттегіден жоғары сақтандыру төлемдеріне әкеліп соқтыратын тәуекел;

андеррайтинг тәуекелі - сақтандыруға қабылданатын тәуекелдерді бұрыс немесе қателесіп бағалау тәуекелі;

сақтандыру резервтерінің азаю тәуекелі - сақтандыру төлемдерін өтеу үшін сақтандыру резервтерін жеткіліксіз және баламалы емес қалыптастыру тәуекелі;

қайта сақтандыру тәуекелі - дұрыс емес таңдау немесе қайта сақтандыру компаниясының қаржылық тұрлаусыздық тәуекелі;

9) уәкілетті орган - қаржы рыногына және қаржы ұйымдарына реттеу мен қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган;

10) ішкі аудит қызметі - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметін жетілдіру мақсатында объективті баға беретін және консультациялық қызметті жүзеге асыратын, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымында ішкі аудитті ұйымдастыруды және жүзеге асыруды қамтамасыз ететін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшесі. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымындағы ішкі аудит тәуекелдерді бағалау, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерін жетілдіру жөніндегі ұсынымдарды беру арқылы белгілі бір мақсаттарға қол жеткізуге ықпал етеді;

11) ішкі бақылау жүйесі - шығындар тәуекелін азайту немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының беделі мақсатында, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының рентабельділік пен қаржылық және басқару есептілігінің сенімді жүйесін қолдаудың ұзақ мерзімді мақсаттарын іске асыруын қамтамасыз ететін, Қазақстан Республикасының заңнамасын, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының саясатын, ішкі ережелер мен рәсімдердің сақталуына ықпал ететін ішкі бақылаудың рәсімдер мен саясаттар жиынтығы.

2. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру үшін міндетті талаптар критерийлері осы қаулының қосымшасында айқындалған.

3. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жыл сайын, есепті жылдан кейінгі жылдың 1 шілдесінен кешіктірмей уәкілетті органға осы қаулының қосымшасында көрсетілген талаптарды орындауды бағалау бойынша өзі дайындаған есебін ұсынады.

Осы есепке мыналар кіреді:

1) тәуекелдерді басқару жүйесі болуына қойылатын талаптар критерийлерінің және талаптардың толық тізбесі;

2) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді басқару жүйесі болуына қойылатын талаптар критерийлеріне және талаптарына сәйкестігін (сәйкес келмеуін), оның ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының осы талаптарға сәйкестігін толығынан айқындайтын бағалау;

3) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді басқару жүйесіндегі, оның ішінде тәуекелдерді басқару жүйесі болуына қойылатын

талаптар критерийлеріндегі және талаптардағы кемшіліктер;

4) тәуекелдерді басқару жүйесіндегі кемшіліктерді жою бойынша қажетті шаралар.

4. Сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша қызметті жүзеге асыруға лицензиялары бар сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары 2009 жылғы 1 қаңтарға дейін осы қаулының қосымшасында белгіленген талаптардың критерийлерін орындауды қамтамасыз етсін.

5. Осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап он төрт күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

6. Стратегия және талдау департаменті (М.С. Бөбеев):

1) Заң департаментімен (М.Б. Байсынов) бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткізу шараларын қолға алсын;

2) Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелген күннен бастап он күндік мерзімде осы қаулыны Агенттіктің мүдделі бөлімшелеріне, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына және»"Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы"»заңды тұлғалар бірлестігіне мәлімет үшін жіберсін.

7. Агенттіктің Халықаралық қатынастар және жұртшылықпен байланыс бөлімі осы қаулыны Қазақстан Республикасының бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау шараларын қолға алсын.

8. Осы қаулының орындалуын бақылау Агенттік Төрағасының орынбасары Г.Н. Өзбековке жүктелсін.

Төраға

Қазақстан Республикасы Қаржы
нарығын және қаржы ұйымдарын
реттеу мен қадағалау агенттігі
Басқармасының

2007 жылғы 30 сәуірдегі

№ 130 қаулысына

қосымша

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру үшін міндетті талаптар критерийлері

№N	Тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйелерін ұйымдастыру
1.	Директорлар кеңесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымында мүдделер қайшылығын реттеу жөніндегі саясатты бекітті.
2.	Директорлар кеңесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының стратегиясына, саясаттарына, рәсімдеріне және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келетін операцияларды жасау мүмкіндігін болдырмау мақсатында тәуекелдермен (техникалық тәуекелдер, инвестициялық тәуекелдер және техникалық емес тәуекелдер) байланысты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы басқармасының операцияларына мониторингі жүргізеді.
3.	Ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі ережелері мен рәсімдерінің сақталуына, ішкі және сыртқы аудиторлардың есептерін, санкциялар мен Қазақстан Республикасының заңнамасымен белгіленген өзге де ықпал ету шараларының орындалуына бақылауды жүзеге асырады.
4.	Андеррайтинг жөніндегі талаптарды бекітетін әрі белгілейтін андеррайтинг комитеті қабылданған тәуекелдердің баламалы баға беруін қадағалайды және егер жеке жасалған сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) сомасы, қайта сақтандырушының сақтандыру резервтеріндегі үлесі болып табылатын активтерді шегере отырып, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы активтері сомасының жиырма бес пайызынан асатын болса, ірі тәуекелдерді қабылдауға алдын ала рұқсат береді.
5.	Басқарма сақтандырудың (қайта сақтандырудың), қаржы құралдарын сатып алу (сату) операцияларын жүргізу ережелері мен рәсімдерін белгілейді әрі бекітеді, қолданыстағы сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша сақтандыру резервтерінің құрылуын тексереді, сақтандыру сыныптары бойынша шығындылық шектерін белгілейді, сондай-ақ активтерді әртараптандыру, капиталдың рентабельділігі, өтімділігі мен жеткіліктілігі бойынша бағыт-бағдарларды айқындайды.
6.	Директорлар кеңесі, қажетіне қарай, бірақ тоқсанына кемінде бір реттен кем емес мынадай есептерді талдайды: өткен жылдың дәл осындай кезеңімен салыстырғанда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жиынтық балансын және шығыстар мен кірістер туралы есепті және қызметтің жоспарланған көрсеткіштерін; қаржы құралдарының түрлері бойынша топтастыра отырып және баланстық құнын, нарықтық құнын, кірістілігін және сатып алу мен сатудың жалпы сомасын көрсете отырып инвестициялар жөніндегі есептерді; рыноктық тәуекелге барынша ұшырағыш активтер бағалары қозғалысының Қазақстан Республикасы заңнамасы талаптарының орындалуына ықпал етуге қысқаша талдаманы; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының пайыздық тәуекелге ұшырағыштығына қысқаша талдаманы;

	сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының меншікті капиталға ағымдағы және болжамды қажеттілігіне қысқаша талдаманы.
7.	Директорлар кеңесі Қазақстан Республикасының заңнамасымен белгіленген санкциялар мен өзге де ықпал ету шараларын, оның ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметіндегі кемшіліктерді жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындамау себептерін анықтай отырып бақылау жасайды.
8.	Директорлар кеңесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшы қызметкерлерінің функционалдык міндеттері бойынша жыл сайынғы есептерді талдайды.
9.	Директорлар кеңесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының өткен қаржы жылына жоспарланған мақсаттарға қол жеткізуіне басқарманың қызметін талдайды.
10.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ұйымдық-функционалдык құрылымының нобайы, соның і ш і н д е мыналарды реттейді: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жүзеге асыратын қызметпен байланысты негізгі тәуекелдерге тәуелсіз баға беруге және талдауға жауапты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді басқару жөніндегі бөлімшенің (жеке тұлғаның) өкілеттіктері мен міндеттерін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының функционалдык міндеттеріне сәйкес келетін олардың басқару органдарының құрылымын; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының әрбір басшы қызметкерінің қызметтік міндеттерін және өкілеттіктерін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшы қызметкерінің (басқарма мүшелерін қоспағанда) есепті жыл ішіндегі қызметін бағалау тәртібін, оның ішінде ішкі құжаттармен белгіленген сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің мақсатты көрсеткіштерін орындамау шараларын қолдану тәртібін.
11.	Жылдық бюджеттер мен стратегиялық жоспарларды басқарма ағымдағы және келешек бәсекелі және экономикалық ортаны, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы капиталының қосымша қажетті мөлшерін және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының капиталын қаржыландырудың жаңа ұзақ мерзімді көздерін пайдалануды ескере отырып жасайды.
12.	Тәуекелдерді басқару саясаты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшы қызметкерлерінің ө к і л е т т і к т е р і мен функционалдык міндеттерін реттейтін, оның ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының өз қызметін және сонымен байланысты тәуекелдерді дұрыс жүзеге асыруына қос бақылауды қамтамасыз етуді көздейтін ережелерді көздейді.
13.	Директорлар кеңесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің стратегиясын бекітті, корпоративтік стратегияда сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің қысқа мерзімді (бір жылдан кем) және ұзақ мерзімді (екі жылдан он жылға дейін) мақсаттары айқындалды.
14.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ұзақ мерзімді стратегиясы сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметіне ертеректе теріс әсер қалдырған факторларды болдырмау мақсатында жасалды және ол үнемі жетілдірілуде.
15.	Басқарма әлеуетті және ықтимал тәуекелдерді білдіретін ішкі және сыртқы экономикалық факторларды бірегейлендіреді және талдайды, олардың сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық көрсеткіштеріне әсер ету дәрежесін бағалайды.
16.	Басқарма сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы бөлімшелерінің ықтимал және әлеуетті тәуекелдерді басқарудағы саясатты сақтауын бақылайды, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы бөлімшелерінің олар үшін белгіленген лимиттер шегінде тәуекелдер мөлшерін сақтауына мониторинг жүргізеді.

17.	Басқарма өзі жүргізетін операциялардың түрлері бойынша тәуекелдерді бөлу саясатын қолданады, яғни төлем қабілеттігі маржасының қажетті жеткіліктілік деңгейін сақтау мақсатында солармен байланысты тәуекелді ескере отырып қызметінің құрылымы мен көлемін қалыптастыру саясатын қолданады және оларды сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жауапты бөлімшелерінің орындауын бақылайды
18.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы әртараптандыру саясатын іске асыруды қамтамасыз ететін ұйымдық-функционалдық және операциялық құрылымды қолданады.
19.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ағымдағы қаржылық жай-күйі туралы ақпараттың және оқ а б ы л д а ғ а н тәуекелдердің форматтары басқарушылық есептіліктің белгілі бір нысандары түрінде стандартталған, оның ішінде техникалық, инвестициялық және техникалық емес тәуекелдерді бірегейлендіреді және өлшейді, сондай-ақ тәуекелдерге ұшырау дәрежесін, оларды белгіленген лимиттер шегінде сақтауды айқындайды.
20.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының директорлар кеңесі барабар және тиімді ішкі бақылау ж ү й е с і н к ұ р у м е н қызмет етуіне жауап береді.
21.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқармасы, құрылымдық бөлімшелердің басшылары ішкі бақылау жүйесінің барабар қызмет етуі үшін жауап береді
22.	Басқарма ішкі бақылау жұмыстарын қажетті тәжірибесі мен техникалық мүмкіндіктері бар білікті қ ы з м е т к е р л е р д і ң орындауын қамтамасыз ететін шараларды қолданады.
23.	Директорлар кеңесі: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшылығымен ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін кезең-кезеңмен талқылап отырады; басқарма, ішкі аудит қызметі және сыртқы аудиторлар жасаған ішкі бақылаудың бағасын уақтылы қарайды; аудиторлар мен қадағалау органдары ішкі бақылау жүйесінің кемшіліктеріне қатысты берген ұсынымдары мен ескертулерін басқарманың шұғыл орындауын қамтамасыз ететін кезеңді іс-шараларды жүргізеді.
24.	Басқарма стратегия мен саясатты іске асыруды қоса алғанда, директорлар кеңесінің нұсқауларын орындауға және тиімді ішкі бақылау жүйесін құруға жауап береді.
25.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі ережелерінде барлық сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы шеңберінде ақпаратпен алмасудың тиімді жүйесінің, өкілеттіктердің және есептіліктің аяларын дәл көрсете отырып, оның ұйымдық құрылымы сипатталған.
26.	Басқарма ішкі бақылау аясындағы нақты ережелер мен рәсімдерді әзірлеу өкілеттіктерін тиісті б ө л і м ш е н і ң басшыларына табыстайды. Басқарма тиісті ережелер мен рәсімдердің әзірленуін және орындалуын бақылайды.
27.	Операциялық рәсімдер сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының барлық мүдделі қызметкерлері қолдана алатын нақты жасалған ішкі құжаттарда сипатталған.
28.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметкерлері өз міндеттерін тиімді орындайды және тиісті д е ң г е й д е г і басшылықтың назарына кез келген операциялық проблема-

	ларды, кәсіби этиканы сақтамау жағдайларын немесе рәсімдерді басқа да бұзуларды не теріс пайдалануларды жеткізеді.
29.	Бақылауды жүзеге асыру басшылықты және клиенттермен жұмыс істейтін қызметкерлерді қоса алғанда, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының барлық қызметкерлеріне таралады.
30.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқармасы сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметі барлық аспектілерінің сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі құжаттарына сәйкестігі туралы р а с т а у д ы , ішкі құжаттардың мазмұны барабар болып қалатындығы туралы ақпаратты тұрақты негізде алады.
31.	Бірнеше қызметкер арасындағы өкілеттіктер: сақтандыру төлемдеріне санкция беру және оларды нақты төлеу; сақтандыру (қайта сақтандыру) бойынша жасалған шарттардың Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкестігін бағалау; мүдделер қайшылығының туындауын болжайтын басқа да салалар бойынша бөлінеді.
32.	Нақты мүдделер қайшылығының салалары анықталады, азайтылады және тәуелсіз үшінші тұлға олардың тұрақты мониторингін жүзеге асырады.
33.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқармасы ақпарат берудің тиімді жүйелерін жасайды (сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының операциялық саясатын және қызметінің рәсімдерін айқындайтын құжаттар, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының нақты операциялық қызметі жөніндегі ақпарат). Ақпаратқа мыналар жатады: ішкі қаржылық және операциялық деректер; Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтау туралы деректер; жалпы сақтандыру (қайта сақтандыру) рыногының жай-күйін сипаттайтын мәліметтер; шешім қабылдауға қатысы бар оқиғалар мен шарттар; Ішкі ақпарат есепті жазбаларды сақтаудың белгіленген тәртібіне сүйенетін есепке алу процесінің бір бөлігі болып табылады. Ақпараттың мынадай қасиеттері бар: іске жатады, сенімді, уақтылы, қол жетерлік және ресімделген.
34.	Ақпараттың төмен, жоғары және көлденең бойынша барабар ағымын қамтамасыз ететін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ұйымдық құрылымын құру.
35.	Төменнен жоғары түсетін ақпарат директорлар кеңесі мен басшылықты қызмет барысында қабылданған тәуекелдер туралы және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ағымдағы жағдайы туралы қажетті мәліметтермен қамтамасыз етеді.
36.	Төмен жіберілетін ақпарат сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының мақсаттарын, оның стратегиясын, белгіленген тәртіп пен рәсімдерді орта және төмен буындағы басшылыққа және қатардағы қызметкерлерге жеткізілуін қамтамасыз етеді.
37.	Ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының күнделікті жұмысына тәуелді емес және оның филиалдарын қоса алғанда, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің барлық түрлеріне рұқсаты бар.

38.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының директорлар кеңесі ішкі бақылау кемшіліктерін қадағалау жүйесін құрады және оларды жою жөніндегі шараларды қолданады.
39.	Директорлар кеңесі ішкі бақылау жүйесі анықтаған барлық проблемаларды қосатын есептерді кезең-кезеңмен алады.
40.	Басқарма жауапкершілікті, өкілеттіктерді және есептіліктің қарым-қатынастарын бөле отырып және табысталған өкілеттіктердің тиімді жүзеге асырылуын қамтамасыз ете отырып ұйымдық құрылымды қолдайды.
41.	Басқарма тәуекелдерді басқару рәсімін әзірлеу үшін жауап береді.
42.	Басқарма ішкі бақылаудың тиісті әдістемелерін белгілейді және ішкі бақылау жүйесінің барабарлығын және тиімділігін қадағалап отырады.
43.	Ішкі аудит қызметінің негізгі міндеттері мыналарды тексеру мен бағалау болып табылады: ішкі бақылау жүйесінің барабарлығын және тиімділігін; тәуекелдерді басқару рәсімдерінің тиімділігін және тәуекелдерді бағалау әдістемесін қолдануды; электрондық ақпарат жүйесін және электрондық сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін ұсынуды қоса алғанда, менеджмент және қаржылық ақпарат жүйелерін; бухгалтерлік есеп жазбаларының және қаржылық есеп беру дәлдігі мен шынайылығын; күнделікті баланстардың дұрыс өңделуін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының есеп жүргізу саясатының қаржылық есеп берудің халықаралық стандарттарына сәйкестігін; олар болған жағдайда қаржылық есептермен негізделмеген бухгалтерлік айла-шарғы жасау фактілерін; резервтерді дұрыс қалыптастыруды; есепке алу мен есептілікті жасау әдістерінің сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының есеп саясатында белгіленген талаптарға сәйкестігін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жылдық есебінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы тәуекелдерінің құрылымы мен мөлшерін толық және дұрыс ашуын; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелді ескере отырып капиталды бағалау бойынша жүйесін; қызметінің тиімділігін; қаржылық есептіліктің шынайылығына және уақтылығына мониторинг; арнайы тексерулерді жүзеге асыру.
44.	Басқарма ішкі аудит қызметінің ықтимал тәуекелдерді бастапқы сатыда анықтауды қамтамасыз ету үшін жаңа әзірлеулер, өнімдер және операциялық өзгерістер туралы тұрақты және толық хабардар етуін қамтамасыз етеді.
45.	Ішкі аудит қызметі директорлар кеңесінің тікелей бақылауында іс-әрекет етеді.
46.	Ішкі аудит қызметі басшысының директорлар кеңесімен, директорлар кеңесінің төрағасымен немесе қажет болғанда - ішкі аудит қызметі туралы ережеде әрбір сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы айқындаған ережелерге сәйкес сыртқы аудиторлармен тікелей және өз бастамасымен байланыс жасауға өкілеттіктері бар. Осындай хабардар ету сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы басшылығының Қазақстан Республикасының заңнамасына және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі құжаттарына қайшы келетін шешімдерді қабылдауына қатысты болуы мүмкін.

47.	Ішкі аудит қызметі тәуелсіз тексеруге жатады. Мұндай тексеруді тәуелсіз тарап, сыртқы аудитор жүзеге асырады.
48.	Ішкі аудит қызметі мүдделер қайшылығын болдырмауды білдіретінін объективтік және әділдік көздейді.
49.	Ішкі аудит қызметі қызметкерлердің кезең-кезеңді ротациясын жүргізеді.
50.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішінде іріктелген аудиторларға осы сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымында соңғы он екі ай ішінде жүзеге асырылған қызметке немесе функцияларға аудитпен айналысуға болмайды.
51.	Әділдік ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының операцияларына немесе ішкі бақылау шараларын таңдауға және жүзеге асыруға тартылмайтындығын талап етеді.
52.	Басқарма ішкі бақылау қағидаттарына қатысты нақты мәселелер бойынша ішкі аудит қызметінің пікірін сұрата алады.
53.	Басқарма тиімділікке қол жеткізу мақсатында қызметінің маңызды мәселелерін қайта ұйымдастыруда, жаңа бөлімшелерді құруда, оның ішінде тәуекелдерді басқару жүйелерін, ақпаратты басқару немесе ақпараттық технологиялар жүйелерін құрудың немесе қ а й т а ұйымдастырудың барынша маңызды мәселелерін қараған кезде пікірді сұрата алады. Дегенмен осы шараларды әзірлеу мен іске асыру басшылықтың мойнында болады: консультативтік функция негізгі міндеттерді орындауға немесе ішкі аудит қызметінің жауапкершілігі мен тәуелсіздігіне кедергі келтірмейді.
54.	Ішкі аудитке мыналар жатады, оның ішінде: қаржылық аудит, оның мақсаты - бухгалтерлік есеп пен ақпарат жүйесінің және солардың негізінде жасалған қаржылық есептің сенімділігін бағалау; сақтау аудиті, оның мақсаты - заңдардың, заңға тәуелді актілердің, әдістемелер мен рәсімдердің сақталуын қамтамасыз ету үшін құрылған жүйелердің сапасын және сәйкестігін бағалау; операциялық аудит, оның мақсаты - басқа жүйелер мен рәсімдердің сапасын және сәйкестігін бағалау, ұйымдық құрылымдарды талдау және жүктелген міндеттерді орындау үшін жеткіліктілікті бағалау; менеджмент аудиті, оның мақсаты - сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қойған мақсаттар шеңберінде тәуекелдер мен бақылауға менеджмент әдісінің сапасын бағалау.
55.	Ішкі аудит қызметінің басшылығы барлық тапсырылған міндеттерді орындау жоспарын дайындайды.
56.	Аудит жоспарына ішкі аудит бойынша жоспарланатын жұмыстың кестесі мен кезеңділігі кіреді.
57.	Аудит жоспары тәуекелдерді бақылаудың әдістемелік баға беруіне негізделген.
58.	Тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйелеріндегі бағалауда ішкі аудитордың сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының негізгі қызметін және онымен байланысты тәуекелдерді қабылдауы құжаттандырылады.
59.	Ішкі аудит қызметінің басшылығы тәуекелдерді бағалау әдістемесінің қағидаттарын жазбаша тіркейді және оларды ішкі бақылау жүйесіндегі немесе қызметтің жаңа бағыттарын ескере отырып, жұмыс п р о ц е с і н д е г і өзгерістерді көрсету үшін тұрақты жаңартып отырады.

60.	Тәуекелдерді талдау нәтижесі негізінде қызметтің әрбір түріне жататын тәуекелдер деңгейін ескеріп, бірнеше жылға аудиттің жоспары әзірленеді.
61.	Жоспарда жаңа қызмет түрлері кезінде жоғары тәуекел дәрежесінің күтілетін әзірлеулері мен инновациялар, сондай-ақ бөлімше қызметінің барлық маңызды түрлеріне ақылға қонымды мерзімде аудит жасау ниеті ескеріледі.
62.	Аудит жоспарына арнайы тексерулер, қорытындылар шығару және оқыту сияқты басқа да міндеттерді орындауға уақыт та кіреді. Осы жоспарға штатты толтыру мен басқа да қажеттіліктер үшін қажетті ресурстарды санай отырып бөлім кіреді.
63.	Аудит жоспарын ішкі аудит қызметі жасайды және оны директорлар кеңесі бекітеді.
64.	Аудиттің әр міндетін орындау үшін аудит бағдарламасын жасау қажет. Аудит бағдарламасында аудитті өткізу мақсаттары беріледі.
65.	Аудиттің міндеттерін орындаудың барлық рәсімдері тиісті жұмыс құжаттарымен ресімделеді және олар қ о р ы т ы н д ы д а ғ ы бағаға сүйене отырып өткізілген тексерулердің нәтижелерін көрсетеді. Әрбір тапсырма бойынша жазбаша аудиторлық қорытынды дайындалады.
66.	Аудиторлық қорытындыда аудиттің мақсаттары мен ауқымы көрсетіледі. Оған тұжырымдар мен ұсынымдар кіреді.
67.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшылығына ішкі аудит қызметінің ұсынымдарын уақтылы орындауды қамтамасыз ету қажет.
68.	Ішкі аудит қызметі оның ұсынымдарының орындалуын қадағалайды және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшылығына, директорлар кеңесіне корпоративтік басқару механизміне қарай жарты жылда кемінде бір рет есеп дайындайды.
69.	Ішкі аудит қызметінің басшысы ішкі аудит стандарттарының сақталуын қамтамасыз етеді, атап айтқанда, ішкі аудит қызметінің аудит жоспарын, бағдарламаларын, әдістемелерін және рәсімдерін әзірлейді.
70.	Ішкі аудит қызметінің басшысы қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін және оқытуды, сондай-ақ қажетті ресурстардың болуын қамтамасыз етеді.
71.	Ішкі аудит қызметі директорлар кеңесі алдында тұрақты есеп беріп отырады және оны ішкі бақылау ж ү й е с і н і ң тиімділігі және ішкі аудит қызметінің мақсаттарына қол жеткізу бойынша кеңес береді, оның ішінде басқарманы және (немесе) директорлар кеңесін аудит жоспарының орындалу барысы туралы хабардар етеді.
72.	Директорлар кеңесі ішкі аудит қызметін ұйымдастыруды (қызметкерлер ретінде де басқа да қатынастарда), аудит жоспарын, жасалған жұмыс туралы есептерді, ішкі аудит қызметі ұсынымдарының қысқаша мазмұнын және олардың орындалуымен жұмыс барысын қарайды.
73.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы ішкі аудит қызметі анықтаған бұзуларды жою шараларын қолдануды бақылау (қайта тексерулерді қоса алғанда); ішкі аудит қызметінің директорлар кеңесіне, атқарушы органға ұсынымдарды орындау мен анықталған бұзуларды жою бойынша қолданылған

	шаралар туралы ақпаратты жарты жылда кемінде бір рет ұсыну тәртібін белгілейді.
74.	Ішкі бақылау қызметі мыналарды тексереді: басшы қызметкерлерінің қолында сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметін басқару жөніндегі өкілеттіктері мен функцияларының шоғырлану мәніне басшы қызметкерлерін; тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саясатына сәйкес директорлар кеңесі, басқарма мүшелерінің және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жауапты қызметкерлерінің тәуекелдерін басқару жөніндегі өкілеттіктері мен функционалдық міндеттерін.
75.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының директорлар кеңесі мен басқармасына ұсынылатын басқарушы ақпараттың тізбесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы директорлар кеңесінің және басқарманың тәуекелдерді басқару жөніндегі өздерінің функционалдық міндеттерін ойдағыдай орындау үшін жеткілікті болуы тиіс.
76.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесінің қызметкерлері тәуекелдерді басқару жөніндегі функционалдық міндеттерді жүзеге асыру үшін біліктілікке және жұмыс тәжірибесіне сәйкес келетін жұмыс өтілін көздейтін белгіленген біліктілік талаптарына сәйкес келеді.
77.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметкерлерінің, тәуекелдерді басқару бөлімшесінің және ішкі аудит қызметінің функционалдық міндеттері олар жүргізетін операцияларға сәйкес келеді.
	Ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының даму стратегиясын Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің талаптарына сәйкестігін тексереді, сондай-ақ мынадай ішкі саясаттардың ойдағыдай орындалуын қ а д а ғ а л а й д ы : тікелей сақтандыру жөніндегі ішкі саясатты, мына б ө л і к т е : дұрыс және дәл актуарлық есептеулерді жүргізу; сақтандыру портфелін әртараптандыру; а н д е р р а й т и н г т і жү р г і з у ; с а қ т а н д ы р у ө н і м і н ә з і р л е у ; қайта сақтандыру бойынша ішкі саясатты, мына бөлікте: қайта сақтандыру ұйымын таңдау; траншекаралық сақтандыруды жүргізу мәселелерін; қайта сақтандыру шарттарын талдау; регрессті талаптар бойынша операцияларды қоса алғанда, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша ішкі саясатты; есепке алу мен есептілік және қаржылық есептілікті жасауды қоса алғанда, филиалдар мен өкілдіктердің қ ы з м е т і н ұ й ы м д а с т ы р у ; шоғырландырылған негіздегі есептілікті қоса алғанда, бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік саясатын; қатаң есептегі бланкілерді ұйымдастыру, сақтау, п а й д а л а н у және есептен шығару; мына мәселелерді қоса алғанда, сақтандыру ұйымының активтері мен міндеттемелерін басқару стратегиясын және рәсімдерін: ө т і м д і л і к ;

78.

ә р т а р а п т а н д ы р у ;
уәкілетті орган белгілеген пруденциалдық нормативтерді
және сақтауға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді
с а қ т а у ы н ;
активтер мен міндеттемелерді басқаруға тартылған
тұлғалардың жауапкершілігі мен өкілеттіктерін;
сақтандыру ұйымының активтерін инвестициялау бойынша
і ш к і с а я с а т т ы , о н ы ң і ш і н д е :
активтерді қорғау саясатының мәселелері бойынша, оған
м ы н а л а р ж а т а д ы :
оңтайлы талаптарда орындалған оларды қолайлы сатып алу
м е н с а т у ;
тәуекел пайда болғанда шығындарды дұрыс бағалау;
төтенше жағдайларды туындау тәуекелімен және қаражатты
жұмсау немесе заңсыз пайдалану тәуекелімен байланысты
өтімділік, төлем қабілетсіздігі тәуекелінен қорғау;
ақпараттың толықтығы мен сенімділігі, пайдаланылған
ресурстарды дұрыс есепке алу мәселелері бойынша;
мыналарға қатысты бөлікте, инвестициялық стратегияның
талаптарын орындау мәселелері бойынша:
инвестициялық портфельді қалыптастыру және оның
к і р і с т і л і г і ;
активтердің түріне, сондай-ақ қаражаттың сырттан
тартылуына қарай инвестициялық шектеулер;
активтерді басқару сапасын жетілдіру мәселелері бойынша;
сақтандыру делдалдардың қызметін басқару жөніндегі ішкі
с а я с а т , о н ы ң і ш і н д е :
сақтандыру агенттеріне тұрақты аттестациялау жүргізу
және олардың қызметі мен есептілігін бақылау мәселелері
б о й ы н ш а ;
қолма-қол ақшаның ағымына тиімді бақылау жасау
м ә с е л е л е р і б о й ы н ш а ;
сақтандыру агенттері және сыйлықақылардың тарифтері мен
мөлшерін анықтауға жауапты сақтандыру ұйымының қызметтері
арасындағы міндеттерді бөлу мәселелері бойынша;
ақпаратты сақтау мен қорғау тәртібі, мына бөлікте:
сақтандыру құпиясын сақтауға қажетті жағдайларды жасау;
сақтандыру ұйымы қызметкерлерінің коммерциялық және
қызметтік құпияға кіруін шектейтін барабар жүйені құру;
сақтандыру ұйымының қызметкерлерімен және сақтандыру
агенттерімен сақтандыру құпиясын қоса алғанда,
коммерциялық және қызметтік құпияны жарияламау туралы
ж а з б а ш а к е л і с і м д е р д і ж а с а с у ;
коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын
құжаттардың, мәліметтер мен ақпараттың тізбесін,
сондай-ақ оны ұсыну, алмасу және сақтау тәртібін
айқындау.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі бақылау жөніндегі саясаты мыналарды айқындайды:
сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы ұшырағыш барлық
т ә у е к е л д е р д і ;
ішкі аудитті өткізу көлемі мен кезеңділігін;
сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі аудитін
жүргізу жоспарын жасауға қойылатын талаптарды;
ішкі аудит қызметі аудиттің саясатына сәйкес функциялары

79.	<p>сақтандыру (қайта сақтандыру) операцияларын жүргізуді көздейтін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының барлық бөлімшелеріне тұрақты ішкі тексерулерді өткізеді; ішкі аудит қызметі қызметкерлерінің жұмыс тәжірибесі және тексеру өткізілетін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы бөлімшелерінің қызметі туралы қажетті білімі бар; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі саясаттарымен ішкі аудит қызметінің тексерілетін бөлімшенің қызметімен байланысты барлық қажетті құжаттарын, оның ішінде коммерциялық құпиясы не құпиялылық режимі бар өзге ақпараты бар құжаттарды пайдалану құқықтары көзделген;</p> <p>сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі аудит жөніндегі ішкі саясаттарымен ішкі аудит қызметінің мақсаттары мен аясы айқындалған; ұйымдағы ішкі аудит қызметінің мәртебесі, оның өкілеттіктері, міндеттері және басқа қызметтермен қарым-қатынастары;</p> <p>ішкі аудит қызметінің функционалдык міндеттерін тәуелсіз орындауы және тікелей директорлар кеңесіне есеп беруі; ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сыртқы аудиторымен бірлесіп сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ішкі бақылау жүйесіндегі кемшіліктерді талқылау үшін бірлескен кездесулерді өткізіп отырады;</p> <p>ішкі аудит қызметі мәселелерді талқылауға және жаңа сақтандыру (қайта сақтандыру) өнімдерін немесе қызмет көрсетулерді енгізуге қатысады.</p>
80.	<p>Ішкі бақылау саясаттарымен ішкі аудит қызметінің әрбір тексеру нәтижелерін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының директорлар кеңесі мен басқармасына оңтайлы ұсыну мерзімдері көзделген.</p>
81.	<p>Ішкі аудит қызметінің өкілеттіктері өткізілген тексерудің нәтижелері бойынша ұсыныстарды дайындауды көздейді әрі олардың орындалуы бөлімшелер үшін міндетті болып табылады, бұл ретте оларды жүзеге асыру тәсілдері мен талаптары сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшелерімен айқындалады.</p>
82.	<p>Ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшелері жүргізетін және жоспарлайтын, ішкі аудит нәтижелері бойынша қолға алынатын іс-шараларды, оларды оңтайлы орындау мақсатында мониторингін жүзеге асырады.</p>
83.	<p>Ішкі саясатымен сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының кірістерін (шығыстарын), оның ішінде динамикада, бөлігінде сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметінің түрлері бойынша, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының аумақтық және функционалдык бөлімшелері бойынша әр ай сайын қадағалайтын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшесі белгіленген.</p>
84.	<p>Басқарма меншікті капиталдың динамикасына және жаңа сақтандыру (қайта сақтандыру) өнімдерін немесе қызметтерді жоспарлы енгізумен байланысты әлеуетті тәуекелдерге міндетті түрде талдау жасайды.</p>

85.	Басқарма жасалатын сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша тарифтік ставкаларды белгілеу жөніндегі саясатты бекітті.
86.	Ішкі аудит қызметі өткізілген тексерулердің нәтижелері бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметкерлерінің сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін, халықаралық стандарттарды білу деңгейін айқындайды.
87.	Ішкі аудит қызметі сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін сақтаумен байланысты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қосымша тәуекелдерінің пайда болу мүмкіндігін бағалайды.
88.	Директорлар кеңесі басқарманың сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық көрсеткіштерін бағалау мүмкіндігін қамтамасыз ететін қаржылық және басқарушылық есептілікті директорлар кеңесіне және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының акционерлеріне ұсыну нысандары мен мерзімдерін бекітті.
89.	Директорлар кеңесі сыртқы аудиторлардың ішкі бақылау мен тәуекелдерді басқаруды жақсарту жөніндегі қорытындыларын талдайды.
90.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі жеткіліктілікке төлем қабілеттігі маржасының ықпал етуін, мынадай ф а к т о р л а р д ы н рентабельділігі мен өтімділігін болжайды: сақтандырушының апатты оқиғаларға қарсы тұра алу қ а б і л е т і н і ң ; кайта сақтандыру бойынша ставкаларды ұлғайтуды және кайта сақтандырушының өз міндеттерін орындамауының; сақтандыру портфелінің тез өсуі мен төмендеуінің; жиі әрі ірі сақтандыру төлемдердің; инфляцияның.
91.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі апатты тәуекелдерді бағалауды тұрақты, бірақ тоқсанына кемінде бір рет жүргізіп отырады.
92.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі мыналарға тұрақты талдау жасайды: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының баланстық және баланстан тыс есептеріне; сақтандырылған заңды және жеке тұлғалар көлемінің ы қ т и м а л төмендеуіне; өтімділіктің төмендеуіне, қаржы құралдарына бағалардың өз г е р у і н е ; дебиторлық берешекті қайтармау деңгейіне.
Техникалық тәуекелдерді басқару жүйелеріне қойылатын талаптар	
93.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі тоқсанына кемінде бір рет сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының техникалық тәуекелдерінің шоғырлануын, оның ішінде сақтандыру сыныптары, сақтандырушылар бөлігінде, есепті кезең ішіндегі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметіне мониторинг жүргізеді.
94.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі мониторинг жүргізеді және тоқсанына кемінде бір рет басқармаға және жарты жылда кемінде бір рет директорлар кеңесіне сақтандыру

	сыныптары, сақтандырушылар бөлігінде, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының техникалық тәуекелдері жөніндегі мәліметтерді ұсынады.
95.	<p>Директорлар кеңесі мыналарды бекітті: қысқа мерзімді, орта мерзімді және ұзақ мерзімді кезеңге техникалық тәуекелдерді өлшеу және болжамды бағалау рәсімдерін; андеррайтинг тәуекелдерін өлшеу және болжамды бағалау рәсімдерін, оның ішінде мынадай параметрлерді қосатын модельдерді қолдануды көздейтін: қабылдаған тәуекелдерді сақтандырушының баламалы бағалауды; сақтандыру портфелі көлемінің тез өсуі немесе төмендеуін; жиі және ірі төлемдерді қоса алғанда, сақтандыру (қайта сақтандыру) төлемдеріндегі белгісіздікті; сақтандыру сыйлықақылары мен сақтандыру делдалдарына комиссиялық сыйақыны төлеу арасындағы тепе-тең емес үлесін; шығыстардың ұлғаюын; апат тәуекелін өлшеу және болжамды бағалау рәсімдерін, оның ішінде мынадай параметрлерді қосатын модельдерді пайдалануды көздейтін: сақтандырушының апат оқиғаларына қарсы тұра алу қабылетін; қайта сақтандыру бойынша шығыстардың пайда болу мүмкіндігін; ықтимал ең көп шығындар факторы сияқты қолданылатын ұсыныстарды және апаттарды дұрыс модельдеуді; техникалық резервтерді азайтуды өлшеу және болжамды бағалау рәсімдерін, оның ішінде мынадай параметрлерді қосатын модельдерді пайдалануды көздейтін: қалыптасқан сақтандыру резервтеріндегі баламалылық және белгісіздік, мысалы, төленбеген талаптардан, болған, бірақ мәлімденбеген шығындардан және қосымша резервтерден; ірі талаптардың жиілігі және мөлшерін; кез келген даулы талаптарға қатысты ықтимал нәтижелер, айрықша нәтижесі соттың тиісті шешіміне тәуелді болатыны; инфляцияны; зейнетақы өнімдерінің ұзақтығын; полистер шарттарын; талаптардың ұлғаюымен және сот талаптарымен аяқталатын әлеуметтік өзгерістерді; басқа экономикалық, заңнамалық және техникалық өзгерістерді; қайта сақтандыру тәуекелін өлшеу және болжамды бағалау рәсімдерін, оның ішінде мынадай параметрлерді қосатын модельдерді пайдалануды көздейтін тәуекелді: қайта сақтандыру бойынша ставкалардың өзгеруін; қайта сақтандыру ұйымының қаржылық тұрақтылығын; қайта сақтандыру саласындағы алаяқтықты.</p>
	Ішкі талдау рәсімдері мыналарды көздейді: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру портфелі көлемін елу бір пайыздан кем емес жылы сайын тексеруді;

96.	ішкі талдауды жүзеге асыратын және ішкі талдау нәтижелерін тексеруге жауапты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшесін және қызметкерлерді; талдау жасау функцияларын жүзеге асыратын тұлғаларға қойылатын біліктілік талаптарын.
97.	Талдау рәсімдері мыналарды айқындайды: директорлар кеңесіне және басқармаға талдау жасау нәтижелері туралы есептерді кезең-кезеңмен ұсынуды; талдау нәтижелері туралы есепте көрсетілетін нысанды және қосымша мәліметтерді; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы бөлімшелерінің директорлар кеңесі мен басқарма есепті қарау нәтижелері бойынша қабылдаған шешімдерін орындауына бақылау жасау тәртібін.
98.	Ел тәуекелін бағалау саясаты мыналарды айқындайды: ел тәуекелін бағалау әдістері, оның ішінде халықаралық рейтинг агенттіктерінің тәуелсіз рейтингтерін ескере отырып; сыртқы дерек көздерінен әр елдегі саяси және экономикалық ахуал туралы ақпаратты кезең-кезеңмен жинақтау; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының өзінің ел рейтингтерін белгілеу әдістері, оларды шұғыл түзету мүмкіндігі; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының елдер бойынша лимиттерді белгілеу әдістері және оларды қайта қарау кезеңділігі.
99.	Директорлар кеңесі техникалық тәуекелдерді бағалау рәсімін белгілейді.
100.	Басқарма айына кемінде бір рет техникалық тәуекелдерге талдау жасайды, техникалық тәуекелдердің сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жай-күйіне әсер ету дәрежесін айқындайды.
101.	Сақтандыру туралы шешім қабылдауға уәкілетті сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшы қызметкерлері туралы ереже сақтандыру туралы шешім қабылдауға өкілетті тұлғаға қойылатын біліктілік және кәсіби талаптарды айқындайды.
Инвестициялық тәуекелдерді басқару жүйелеріне қойылатын талаптар	
102.	Ішкі аудит қызметі кірістермен айла-шарғы жағдайларын анықтау мен алдын алу және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының меншікті капиталы мен кірісіне барабар емес мөлшеріне тәуекелді қабылдау мақсатында сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметін тексереді.
103.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржы құралдары бойынша әділ құнын дұрыс айқындауына мониторингті жүзеге асырады.
104.	Директорлар кеңесі жиынтық лимитті және "stop-loss" лимиттерін белгілеу ережесін кезең-кезеңмен айқындайды.
105.	Қаржы құралдарын сатып алу (сату) операцияларын жүзеге асыратын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшесі бір жұмыс күні ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқармасына қаржы құралдары бойынша есепті ұсынады.

106.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі қаржы құралдары бойынша өтеу мерзімін басқару үшін активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімінің кестесін пайдаланады.
107.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі қаржы құралдары бойынша лимиттердің тепе-теңдігін талдайды, яғни қаржы құралдары рыногының көлемі мен серпінділігіне және қаржы құралының өтімділігіне сәйкес талдау жасайды.
108.	Директорлар кеңесі инвестициялық саясатты бекітті әрі онда мыналар айқындалған: инвестициялау мақсаттары, инвестициялау операцияларын, сондай-ақ инвестициялау жоспарлары мен лимиттерін бекіту бойынша өкілеттіктер; қаржы құралдарының түрлері, инвестициялық қызметтің мақсаттары бойынша инвестициялық критерийлер.
109.	Қаржы құралдарын сатып алу (сату) бойынша операцияларды басқарудың ішкі саясаткерлері мыналарды реттейді: сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы активтерінің (міндеттемелердің) құрылымымен байланысты өтімділік тәуекелін айқындау; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы активтерінің (міндеттемелердің) құрылымымен байланысты пайыздық тәуекелді айқындау; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы активтерінің (міндеттемелердің) құрылымымен байланысты валюталық тәуекелді айқындау; баға тәуекелінің лимиттерін, рыноктық тәуекел бойынша төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктігін белгілеу әдістері; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының рыноктық тәуекелін өлшеген кезде қолданылатын модельдер; тәуекелдерді басқару бөлімшесінің директорлар кеңесіне және басқармаға сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының рыноктық тәуекел бойынша позициялары туралы есепті ұсынудың кезеңділігі.
110.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тәуекелдерді басқаруға қажетті ақпаратты жинау жүйесі бар.
111.	Ішкі аудит қызметі және сыртқы аудиторлар тәуекелдерді басқару бөлімшесінде бухгалтерлік есеп пен есептілікті жүргізуге жауапты сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының бөлімшелері ұсынатын мәліметтердің дәлдігін тексереді.
112.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы баға тәуекеліне ұшырайтын баланстық және баланстан тыс операциялар бойынша кірістерді (шығыстарды) және тәуекелдерді қадағалайды.
113.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қаржы құралдарының портфелінен ағымдағы нарықтық бағасы немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының математикалық үлгілерімен айқындалған есептелген бағасы жоқ қаржы құралдарын алып тастайды.
114.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы үнемі қаржы құралдарымен жасалатын операциялардан түскен кірістерді (шығыстарды) бағалайды.

115.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы тәуекелді бағалау әдісі мен ағымдағы бағаларды нарықтық бағаларға келтіру негізінде қаржы құралдарының құнын бағалайды, оның ішінде стресс-тестілеуді және бэк-тестілеуді жүзеге асырады.
116.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қаржы құралдары-мен операциялар жасауға шешімдерді қабылдаған кезде тәуекелдерді бағалау және тұрақты стресс-тестілеудің нәтижелерін пайдаланады.
117.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы болжамды тәуекел бойынша қаржы құралдарын тұрақты, тоқсанына кемінде бір рет бағалап отырады.
118.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы пайыздық тәуекелдің көзі, негізгі пайыздық тәуекел мониторингін жүзеге асырады.
119.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі мыналарды жүзеге асырады : әр түрлі талдау әдістерін қолдана отырып тәуекелдерді кешенді басқару ; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының активтері мен міндеттемелерінің қаржы құралдары бойынша сыйақы ставка-сының өзгеруіне әсерлі пайыздық тәуекелге ұшырағыштығын бағалау ; стресс-тестілеу, әрі оның нәтижелері тәуекелді қабылдау және тәуекелді бақылау саласында стратегиялық шешімдерді қабылдауда қолданылады.
120.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі жарты жылда кемінде бір рет стресс-тестілеуді өткізеді және оның нәтижелерін тәуекелді және оған бақылауды қабылдаған кезде стратегия-лық шешімдерді қабылдауда қолданады.
121.	Басқарма сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестициялық операцияларына күн сайынғы мониторингін жасау рәсімін бекітті.
122.	Мониторинг нәтижелері инвестициялар портфелі бойынша пайда (шығындар) туралы есеппен бірге ай сайын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басқармасына және директорлар кеңесіне ұсынылады.
123.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі қаржы құралдарының түрлері, эмитенттер, айналыс мерзімі, валюта түрлері және инвестициялау мақсаттары бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының инвестициялық портфеліне мониторинг жүргізеді.
124.	Құрылымды жасау рәсімі мыналарды көздейді: инвестициялық портфельді нарықтық құны бойынша қайта бағалау ; жарты жылда кемінде бір рет әрбір есепті кезең үшін тартылған қаражат құнын, кірістерді (шығыстарды) ескере отырып, инвестициялардың қаржылық нәтижелерін бағалау.
125.	Басқарма қаржы құралдарымен, оның ішінде қаржы құралдарының рыногындағы бағалардың шұғыл ауытқуымен байланысты операциялар бойынша артық шығыстарға жол бермеу жөніндегі оперативті рәсімдерді бекітті.

126.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы: активтер мен міндеттемелерді басқару мәселелерін қарайды; сақтандыру сыныптары бойынша шығындылық шегін белгілейді; активтерді әртараптандыру бойынша бағыт-бағдарларды айқындайды, сондай-ақ уәкілетті орган белгілеген сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының активтерін әртараптандыру лимиттерін сақталуына мониторинг жүргізеді; өтімділік тәуекелдерін, пайыздық тәуекелді және баланстық әрі баланстан тыс операциялар бойынша валюталық тәуекелді апта сайын қадағалап отырады;
127.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы тоқсанына бір реттен кем емес ақшаны басқару мониторингін жүргізеді.
128.	Басқарма сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының жоғары өтімді активтердің қажетті мөлшерін құру қабілетіне әсер ететін ақпаратты кезең-кезеңмен жинайды және оны талдайды.
129.	Активтер мен міндеттемелерді басқару бөлімшесі өтімді активтер көздеріне тұрақты мониторинг жүргізеді.
Техникалық емес тәуекелдерді басқару жүйелеріне қойылатын талаптар	
130.	Ішкі рәсімдер мыналарды реттейді: сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асырудың техникалық тәртібін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы операцияларының бухгалтерлік есебін; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының операцияларына қос бақылауды және оларды есепке алуды; шектеулі кіру мүмкіндігі бар ақпараттық деректер тізбесін; кіру мүмкіндігін алу тәртібін; ақпараттық деректерге кіру мүмкіндігін бақылау тәртібін; ақпараттық деректерге кіру мүмкіндігі бар тұлғалардың тізбесін.
131.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы кассада қолма-қол ақшаның артық қалу (кем қалу) жағдайларын тексереді.
132.	Ішкі аудит қызметі жарты жылда кемінде бір рет, жасалған және бұзылған шарттар, сақтандыру төлемдері, комиссиялық бойынша, дебиторлық және кредиторлық берешек бойынша операцияларды өткізудің операциялық техникасын сақтауын бағалау мақсатында бөлімшелерге тексеру жүргізеді.
133.	Деректерді электрондық өңдеу жүйесіне бақылау жасайтын және деректерді өңдеу мәселелеріне жауап беретін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметкерінің жұмыс бағытына сәйкес келетін біліктілігі мен тәжірибесі бар.
134.	Ішкі аудит қызметі Басқарма бекіткен тексеру жоспарларына сәйкес тексеру жүргізеді.

135.	Ішкі аудит қызметі жүргізілген тексерулердің нәтижелері бойынша басқарма мен директорлар кеңесіне нәтижелер туралы тұрақты хабарлап отырады.
136.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесінде автоматтандырылған сақтандыру (қайта сақтандыру) жүйесіне кірген және шыққан кезде кіру деңгейін тексеру жүйесі бар.
137.	Басқарма ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесінің маңызды кілттерді, оның ішінде ақпараттық деректер базасына электрондық кілттерді бақылау бойынша жауапкершілігін және рәсімін бекітті.
138.	Басқарма ақпараттық деректер базасы жүйесін сақтауды қамтамасыз ету бойынша жоспарлы шараларды орындау рәсімдерін бекітті, оның ішінде форс-мажорлық жағдайларда. Ақпараттық деректер базасы жүйесін сақтауды қамтамасыз ету мыналардың болуын көздейді: шығарушысы құрал-жабдыққа бұдан әрі техникалық қызмет көрсетуді қамтамасыз ететін сертификатталған бағдарламалық қамтамасыз етуді; мына талаптарға жауап беретін, ақпараттық деректер базасының техникалық кешендері үшін оқшауланған үй - ж а й л а р д ы : ө р т қ а у і п с і з д і г і ; зі л з а л а ғ а қ а р с ы т ұ р у ы ; б ө л е к э л е к т р қ о р е к т е н у к ө з д е р і ; резервтік компьютерлер мен желілік коммуникациялар; сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жүйелі-маңызды бағдарламалық файлдардың және деректер ф а й л д а р ы н ы ң резервтік көшірмелерін тұрақты жасайды.
139.	Төтенше жағдайлар рәсімі компьютерлік орталық және жүйе жұмысында төтенше іркіліс болған жағдайда филиал үшін ережелер мен басшылықты көздейді.
140.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі техникалық проблемаларды есепке алу парақтарын толтырады және олар бойынша есеп жүргізеді.
141.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі проблеманың туындауын қарайды, олар туралы ақпараттық жүйені шығарушыны хабардар етеді және олардың қайталап пайда болуын алдын алу үшін түзету шараларын қолданады.
142.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі осындай проблемалардың сипатын тұрақты талдайды.
143.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі тоқсанына кемінде бір рет автоматтандырылған деректер базасының қызмет етуін қамтамасыз ететін техникалық кешендерге тексеру жүргізеді.
144.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі тоқсанына бір рет техникалық кешендердің жай-күйі туралы ақпаратты басқармаға ұсынады.
145.	Ақпараттық қамтамасыз ету бөлімшесі автоматтандырылған деректер базасын басқару терминалдарының пайдаланушыларына мониторинг жүргізеді және олардың ұқсастығын тексереді, оның ішінде олар жүргізген операциялардың түрлері

	мен көлемін олардың пайдаланушының функционалдық міндеттеріне сәйкес келуін бақылайды.
146.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымында сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының автоматтандырылған деректер базасы пайдаланушысының жеке басын куәландыруға жол беретін жүйесі бар.
147.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы Интернет желісі арқылы сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін көрсеткен кезде қауіпсіздік шараларының кешенін пайдаланады.
148.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшылығына ұйым қызметкерлерінің, сақтандыру агенттерінің заңсыз іс-әрекеттері туралы есепті, мерзімді баспасөз басылымдарында алаяқтық фактілері туралы ақпаратты ай сайын ұсынады.
149.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі басшылықты уәкілетті орган жүйелік тәуекелдер өскен кездегі іс-шаралар жоспарында әзірлеген индикаторларға сүйене отырып қаржы нарығының жай-күйі туралы хабардар етеді.
150.	Егер сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы банк немесе өзге топ құрамына кірген жағдайда, тәуекелдерді басқару бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының топ тәуекеліне ұшырағыштығына кезең-кезеңмен мониторингі жүргізеді.
151.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі қажетіне қарай басшылықты банк немесе өзге топтың басқа қатысушыларының қаржылық жай-күйінің нашарлауы туралы куәландыратын фактілер туралы хабардар етеді.
152.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жай-күйіне банк немесе өзге топтың бас компаниясы тарапынан ықтимал шектеудің не оның қаржылық қолдау көрсетуінің толық болмауының нақты әсер етуіне тұрақты талдау жасайды.
153.	Ішкі аудит қызметі банк немесе өзге топ қатысушысы-компанияның үстеме шығыстарын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының шығыстарына жазу жағдайларын алдын алу мақсатында, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық құжаттамасына егжей-тегжейлі тексеруді өткізеді.
154.	Тәуекелдерді басқару бөлімшесі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жай-күйіне банк немесе өзге топ қатысушылары рейтингісінің ықтимал төмендеуінің не бедел тәуекелінің көзі болып табылатын басқа факторлардың нақты әсер етуін тұрақты талдайды.
155.	Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының басшылығы бекітілген даму стратегиясының және топ қатысушыларының тарапынан қысым көрсету фактілерін болдырмау шеңберінде, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының даму стратегиясын банк немесе өзге топ қатысушыларының талаптарына және мүдделеріне сәйкес өзгерту (мысалы, инвестициялық саясатты өзгерту) мақсатында өз мүдделерінің сақталуын қамтамасыз етеді.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК